* K - 0 1 2 0 *

K-0120

Third Year B. A. Examination

September/October – 2012

Sanskrit (Principal) : Paper - V

(दर्शनशास्त्र – अनुवादः)

(१) ब्रह्मसूत्रशांकरभाष्य – चतुः सूत्री १, २, ३

(२) सांख्यकारिका ईश्वरकृष्णः

(३) अपठित अनुवादः

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

Instruction :

નીચે દર્શાવેલ ☛ નિશાનીવાળી વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.
Fillup strictly the details of ☛ signs on your answer book.

Name of the Examination :
☛ **THIRD YEAR B. A.**

Name of the Subject :
☛ **SANSKRIT (PRINCIPAL) - 5**

☛ Subject Code No. : **0 1 2 0** ☛ Section No. (1, 2,.....) : **NIL**

Seat No. :

Student's Signature

१ (અ) કોઈપણ એક સૂત્ર શાંકરભાષ્ય અનુસાર સમજાવો : ५

1 (a) Explain any one sutra according to शाङ्करभाष्यम् : 5

(१) जन्माद्यस्यतः।

(२) अथातो ब्रह्मजिज्ञासा।

(બ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે ગદ્યખંડના વિચારો સ્પષ્ટ કરો : १२

(b) Explain the ideas in any two of the following paragraphs : 12

(१) युष्मदस्मत्प्रत्ययगोचरयोर्विषयविषयीस्तमः प्रकाशवद्विरुद्धस्वभावयोरितरेतरभावानुपपत्तौ सिद्धायां तद्धर्माणामपि सुतरामितरेतरभावानुपपत्तिः, इत्यतोऽस्मत् प्रत्ययगोचरेविषयिणि चिदात्मके युष्मत्प्रत्ययगोचरस्य विषयस्य तद्धर्माणां चाध्यासः, तद् विपर्येण विषयिणस्तद्धर्माणां च विषयेऽध्यासो मिथ्येति भवितुं युक्तम्;।

(२) तमेतमेवंलक्षणमध्यासं पण्डिता अविद्यति मन्यन्ते; तद् विवेकेन च वस्तुस्वरुपाधारणं विद्यामाहुः। तत्रैवं सति यत्र यदध्यासः तत्कृतेन दोषेन गुणेन वाऽणुमात्रेणापि स न संबध्यते, तमेतमविद्याख्यमात्माना–त्मनोरितरेताध्यासं पुरस्कृत्य सर्वे प्रमाण प्रमेयव्यवहारा लौकिका वैदिकाश्च प्रवृत्ताः। सर्वाणि च शास्त्राणि विधिप्रतिषेधमोक्षपराणि।

(३) नन्विहापि तदेवोपन्यस्तं जन्मादिसूत्रे। नः वेदान्तवाक्यकुसुम–ग्रथनार्थत्वात्सूत्राणाम्। वेदान्तवाक्यानि हि सूत्रैरुदाहृत्य विचार्यन्ते। वाक्यार्थविचारणाध्यवसाननिवृत्ता हि ब्रह्मावगतिः नानुमानादिप्रमाणान्तर निवृत्ता। सत्सु तु वेदान्तवाक्येषु जन्मादिकारणवादिषु तदर्थग्रहणदाढ़र्यार्थानुमानमपि वेदान्तवाक्याविरोधि प्रमाणं भवन्न निवार्यते, श्रुत्यैव च सहायत्वेन तर्कस्याभ्युपेत्वात्।

(४) यथोक्तमृग्वेदादि शास्त्रं योनिः कारणं प्रमाणस्य ब्रह्मणो यथावत्स्वरुप अधिगमे। शास्त्रादेव प्रमाणज्जगतो जन्मादिकारणं ब्रह्माधिगम्यत इत्यभिप्रायः। शास्त्रमुदाहृतं पूर्व सूत्रे – 'यतो वा इमानि भूतानि जायन्ते...' इत्यादि। किमर्थ तर्हीदं सूत्रं ? यावता पूर्वसूत्र एवैवंजातीयकं शास्त्रमुदाहरता शास्त्रयोनित्वं ब्रह्मणो दर्शितम्।

२ શાંકરભાષ્યને અનુસરીને જિજ્ઞાસાધિકરણનો સાર આપો. १४

2 Give the substance of जिज्ञासाधिकरणम् in accordance with the शांकरभाष्यम्. 14

અથવા / OR

२ ટૂંકનોંધ લખો : १४

2 Write short note : 14

(१) षड्भावविकाराः।

(२) साधनचतुष्टयः।

૩ નીચેનામાંથી કોઈ પણ ત્રણ કારિકાઓ સાનુવાદ સમજાવો : १५

3 Explain any **three** of the following Karikas with translation : 15

(१) दुखःत्रयाभिघातज्जिज्ञासा तदपघातके हेतौ।
दृष्टे साऽपार्था चेन्नैकान्तात्यन्ततोऽभावात॥

(२) दृष्टमनुमानमाप्तवचनं च सर्वप्रमाणसिद्धत्वात्।
त्रिविधं प्रमाणमिष्टंप्रमेयसिद्धिः प्रमाणाद्धिः॥

(३) असदकरणादुपादानग्रहणात् सर्वसंभवाभावात्।
शक्तस्य शक्यकरणात् कारणाभावच्च सत्कार्यम् ॥

(४) तस्माच्च विपर्यासात् सिद्धं साक्षित्वमस्य पुरुषस्य।
कैवल्यं माध्यस्थ्यं द्रष्टृत्वमकर्तृभावश्च॥

(५) अध्यवसायो बुद्धिधर्मो ज्ञानं विराग एश्वर्यम्।
सात्त्विकमेतद् रुपं तामसामस्माद् विपर्यस्तम्॥

૪ સાંખ્યકારિકા અનુસાર પ્રકૃતિનું સ્વરૂપ સમજાવો. ૧૪

4 Explain the nature of Prakriti according to the Samkhykarika. **14**

અથવા / OR

૪ નોંધ લખો : ૧૪

4 Write note : **14**

(૧) पञ्चतन्मात्राणि

(૨) करणं त्रयोदशविधं

૫ નીચેનામાંથી કોઈપણ એકનો અનુવાદ કરો : ૧૦

5 Translate any one of the following : **10**

(૧) कुसुमाकरो वसंतस्तु राजाऽस्ति ऋतूनाम्। वसन्तवासन्ती पृथिव्यामनुपमा वर्तते। पुष्पाणि सौन्दर्य विकीरन्ति। भ्रमराः गुञ्जनं प्रकुर्वन्ति। चित्रपतङ्गाः विविधवर्णयाः ऋतुराजशोभां वर्धयन्ति। रसालवृक्षवने आम्रमंजरीणां सुरभिः अलौकिकतयाः अनुभवं कारयति। अशोकवृक्षः नवयुवकानां हृदयं सशोकं करोति। युवकाः प्रणयसन्देशं प्रेषयित्वा युवतीनां प्रणयस्य याचनां कुर्वन्ति। वसन्तः जीवानन्दस्य ऋतुः, जीवनयौवनस्य ऋतुः।

(૨) श्रोत्र श्रुतेनैव न कुन्डलेन दानेन पाणिर्न तु कङ्कणेन ।
विभाति कायः करुणापराणां परोपकारैर्न तु चन्दनेन ।।
भवन्ति नम्रास्तरवः फलोद्गमैः नवाम्बुभिर्भूमिविलम्बिनो घनाः।
अनुद्धताः सत्पुरुषाः समृद्धिभिः स्वभाव एवैष परोपकारिणाम्॥
मृगमीनसज्जनानां तृणजलसन्तोष विहित वृतिनाम्।
लुब्धकधीवरपिशुना निष्कारणवैरिणो जगति॥
सिंहः शिशुरपि निपतति मदमलिनकपोल भित्तिसुगजेषु।
प्रकृतिरियं सत्त्वतां न खलु वयतेजसो हेतुः॥